«فرهیختگان» جزئیات تفریغ بودجه سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ را بررسی می‌کند

دخل و خرج دانشگاه‌های دولتی جور است؟

زهرا رمضانی
سردبیر گروه دانشگاه

هر سال پیش از تصویب قانون بودجه در مجلس، بخش‌های مختلف تلاش می‌کنند تا سهم بیشتری از بودجه عمومی داشته باشند اما بعد از تصویب و ابلاغ آن، مسئله اصلی نحوه هزینه‌کرد بودجه‌های تخصیص‌یافته است؛ چراکه در مواردی یا اینکه بند قانونی برای نحوه هزینه‌کرد مبالغ تخصیص‌یافته وجود دارد، اما دستگاه‌ها به دلایل مختلف حاضر به اجرای آن نیستند. حوزه آموزش و پژوهش را هم نمی‌توان از این مسئله مستثنی کرد. با وجود اینکه براساس قانون بودجه باید اعتبارات قابل‌توجهی به عرصه پژوهشی کشور برسد، اما در واقعیت شرایط به گونه‌ای دیگری در تمام این سال‌ها دنبال شده است. به‌طوری‌که گزارش‌های تفریغ سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نیز نشان می‌دهد حداقل در حوزه پژوهش وضعیت تخصیص بودجه آن‌طور که باید بر اساس قوانین بودجه این دو سال پیش نرفته است. با وجود اینکه گزارش تفریغ سال ۱۴۰۱ را به دلیل تأخیر زیاد در انتشار آن می‌توان جزء گزارش‌های به‌اصطلاح سوخته حساب کرد اما با مقایسه این دو باید عنوان کرد؛ شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی در سال ۱۴۰۱ حاضر نشدند ۲۰ درصد از بودجه پژوهشی خود را به کامل به خزانه‌داری واریز کنند و این موضوع در سال گذشته نیز هر چند با سهم کمتر اما باز هم وجود داشت تا جایی که از این محل فقط ۷۵ درصد اعتبارات در قالب قراردادها به دست دانشگاه‌ها رسیده بود. موضوع مهم در این میان نیز عدم گزارش‌دهی شورای عالی عتف درباره نحوه هزینه‌کرد بودجه‌های پژوهشی دستگاه‌هاست. از سوی دیگر وضعیت تسهیلات پرای توسعه خوابگاه‌ها هم نشان می‌دهد با وجود اینکه دانشگاه‌ها در سال گذشته بیش از ۱۶۳ میلیارد تومان وام برای این منظور گرفته بودند، اما نصف آن تنها به این حوزه اختصاص پیدا کرد. موضوع زمانی جالب‌تر می‌شود که بدانیم سال گذشته ۵۳۶ میلیارد تومان تسهیلات به دانشجویان کشور از سوی صندوق‌های وزارتین علوم و بهداشت پرداخت شد که سهم دانشجویان آزادی از آن کمتر از ۱۰ درصد بود. در ادامه بند‌های مختلف تبصره ۹ را در گزارش‌های تفریغ ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ مورد بررسی قرار دادیم.

نصف تسهیلات کلان دانشگاه‌ها به خوابگاه‌های متأهلی نرسید

محقق نشد

بر اساس بند «الف» تبصره ۹ قانون بودجه ۱۴۰۱ به دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزشی و پژوهشی دولتی و همچنین پارک‌های علم و فناوری اجازه داده شده تا بعد از تصویب هیئت‌امنای‌شان، بتوانند تا سقف عملکرد درآمد اختصاصی سال‌شان نسبت به گرفتن تسهیلات از بانک‌ها اقدام کرده و برای این کار نیز از محل توثیق اموال در اختیارشان اقدام کنند. تسهیلاتی که باید برای تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با اولویت ساخت، خرید و تکمیل خوابگاه‌های دانشجویان متاهل و خرید تجهیزات آزمایشگاهی‌شان، مشروط به اینکه بتوانند بازپرداخت اقساط را از محل درآمد اختصاصی تأمین کنند، هزینه کنند. باالبین حال در قانون بودجه سال گذشته؛ ۶ دانشگاه علوم پزشکی اهواز، علوم پزشکی شوشتر، علوم پزشکی ابن سینا همدان، علوم پزشکی زنجان، یاسوج و صنعتی شاهرود در مجموع ۵ هزار و ۹۲ میلیارد تومان درآمد اختصاصی داشته که بر اساس آن، ۱۲ بانک، تسهیلات حدوداً ۱۴۹ میلیارد تومانی دریافت کرده بودند. اما موضوع مهم آن است که همه این تسهیلات در موضوع مورد نظر هزینه نشده، به‌طوری که حدود ۷۹ میلیارد تومان آن صرف ساخت، خرید و تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خوابگاه‌های متاهلی شده است. تعداد دانشگاه‌هایی که در قانون بودجه ۱۴۰۱ توانستند بر اساس درآمد اختصاصی از تسهیلات بانکی استفاده کنند هم به ۴ دانشگاه می‌رسید که درمجموع ۱۸۱ میلیارد تومان گرفته و از این میزان نیز ۵۴ میلیارد تومان صرف تکمیل خوابگاه‌های متاهلی کردند. در دو سال اخیر مجموعاً ۱۰ دانشگاه از محل اخذ تسهیلات به وضعیت خوابگاه‌های متاهلی سر و سامانی دادند.

۸ درصد از منابع صندوق رفاه درقالب یارانه به توسعه خوابگاهی رسید

بر اساس همین بند (ا تبصره ۹)، صندوق رفاه دانشجویان وزارتین علوم و بهداشت نیز مکلف بودند نسبت به پیش‌بینی اعتبار لازم برای پرداخت یارانه سود و کارمزد تسهیلات با اولویت تسهیلات مربوط به احداث و تکمیل خوابگاه‌های متاهلین اقدام کنند. بر همین اساس صندوق رفاه دانشجویان وزارت علوم ۱۵ میلیارد تومان و صندوق رفاه بهداشت نیز مبلغ ۴۹ میلیارد تومان اعتبار برای پرداخت یارانه سود و کارمزد تسهیلات با اولویت تسهیلات مربوط به احداث خوابگاه‌های متاهلی در بودجه تفصیلی سال ۱۴۰۲ خود پیش‌بینی کرده بودند که این رقم در بودجه سال ۱۴۰۱ به ترتیب به ۱۱ و ۲۰ میلیارد تومان رسیده بود. با این حال براساس قانون بودجه سال گذشته، صندوق رفاه وزارت علوم مبلغ یارانه سود کارمزد تسهیلات راصرفاً به ۳ دانشگاه سمنان، صنعتی شاهرود و آیت‌الله‌العظمی بروجردی داد که درمجموع هزار میلیارد تومان اعتبار را شامل می‌شد؛ جالب اینجاست که این میزان تنها معادل ۸ درصد تسهیلات تعیین شده از سوی صندوق رفاه بود. در مقابل نیز صندوق رفاه وزارت بهداشت ۴۹ میلیارد تومان را به ۱۵ دانشگاه واگذار کرده که نشان می‌دهد این صندوق به تعهدات خود پایبند بوده است. در حالی که مجموع تسهیلات ارائه شده از سوی این صندوق در قانون بودجه ۱۴۰۱ به حدود هزار میلیارد تومان می‌رسید. اما سهم صندوق رفاه وزارت علوم تنها ۲ دانشگاه سمنان و آیت‌الله‌العظمی بروجردی بود که در مجموع هزار میلیارد تومان می‌شد.

آبی برای خوابگاه‌های متأهلی گرم نشد!

بر اساس بخش دیگری از همین بند باید حداقل ۱۰ درصد از درآمد اختصاصی و ۱۰ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سالانه مقرر در بودجه سنواتی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی برای احداث و تکمیل و تجهیز خوابگاه‌های متاهلین به استثنای موارد دارای مصرف شرعی مشخص اختصاص یابد. در سال ۱۴۰۲ صرفاً ۱۵ دانشگاه وزارت علوم و ۱۵ دانشگاه و دانشکده علوم پزشکی کمتر از مبلغ مقرر به تجهیز و ساخت خوابگاه‌های متاهلی اعتبار تخصیص دادند. دانشگاه‌های تفرش، گیلان، علم و فناوری مازندران، تبریز، مراغه، سهند، فردوسی مشهد، نیشابور، ایلام، یاسوج، بین‌المللی امام خمینی(ره)، قزوین، بیرجند، صنعتی اراک و صنعتی قوچان و دانشگاه‌های علوم پزشکی استان مرکزی، گیلان، ابن سینا همدان، البرز، مازندران، تبریز، کرمان، مشهد، گناباد، سبزوار، هرمگان، خراسان شمالی، دانشکده‌های علوم پزشکی اسفراین و تربت جام و مجتمع آموزش عالی اسفراین همان دانشگاه‌ها به شمار می‌روند.

همچنین ۱۲۰ دانشگاه، مؤسسه آموزش عالی و دانشکده در سال گذشته حتی یک ریال هم به این مسئله اختصاص ندادند که تنها در استان تهران این میزان به ۱۳ دانشگاه می‌رسید. یعنی دانشگاه‌های تهران، الزهرا، علامه طباطبایی، مذهب اسلامی، هنر، خوارزمی، خواجه نصیرالدین طوسی، تربیت مدرس، امیرکبیر، علم و صنعت، مرکز آموزشی و پژوهشی بیمارستان مسیح دانشجوری و دانشگاه علوم پزشکی ایران، مرکز آموزشی قلب و عروق رجایی و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی هم حتی یک ریال به این مسئله اختصاص ندادند. بر اساس قانون بودجه سال ۱۴۰۱، درمجموع ۱۰ دانشگاه علوم پزشکی استان مرکزی، علوم پزشکی ساوه، علوم پزشکی استان گیلان و دانشگاه گیلان، علوم پزشکی استان آذربایجان غربی، دانشگاه گناباد، علوم پزشکی ابن سینا همدان، علوم پزشکی استان زنجان و دانشگاه‌های زنجان و بیرجند نیز کمتر از میزان مقرر به این حوزه اختصاص داده‌اند و به جز آن‌ها عملاً مابقی مراکز آموزشی کشور یک ریال هم به این حوزه اختصاص ندادند.

نام صندوق	سال ۱۴۰۲		سال ۱۴۰۱	
	اعتبارات پیش‌بینی شده بابت پرداخت یارانه (میلیون ریال)	مبلغ پرداختی بابت یارانه (میلیون ریال)	اعتبارات پیش‌بینی شده بابت پرداخت یارانه (میلیون ریال)	مبلغ پرداختی بابت یارانه (میلیون ریال)
صندوق رفاه وزارت علوم	۱۴۹۰۰۰	۱۲۱۶۸	۱۱۰۰۰۰	۱۰۰۳۴
صندوق رفاه وزارت بهداشت	۴۸۸۵۷۶	۴۸۸۵۷۶	۲۰۰۰۰	۱۷۴۰۱۷

هزینه‌کرد بودجه پژوهشی دانشگاه‌ها و بانک‌ها در دانشگاه‌ها رسید

محقق نشد

بند «د» تبصره ۹ را که در بودجه سال ۱۴۰۱ تحت عنوان بند «و» شناخته می‌شود باید مهم‌ترین بند قانون بودجه برای عرصه پژوهش کشور دانست؛ چراکه براساس قانون بودجه سال گذشته، شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مکلفند در اجرای تکالیف قانونی مربوطه حداقل ۶۰ درصد از هزینه امور پژوهشی خود را در مقاطع سه‌ماهه به میزان ۲۵ درصد به خزانه‌داری کل کشور واریز کنند؛ بودجه‌ای که برای رفع مسائل و مشکلات همان شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت از طریق توافقنامه با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی در قالب طرح‌های کاربردی، عناوین پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی، پروژه‌های پساکدکتری و پروژه‌های تحقیقاتی دانش‌آموختگان و تحصیلات تکمیل غیرشاغل هزینه خواهد شد. البته این رقم برای بودجه ۱۴۰۱، درمجموع ۲۰ درصد از هزینه امور پژوهشی را شامل می‌شد که باید در مقاطع سه‌ماهه به میزان همان ۲۵ درصد به حساب صندوق شورای عالی عتف نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شد. موضوع مهم در این بین آن بود که در صورت واریز نشدن وجوه مربوطه در زمان مقرر توسط هر از یک از شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی براساس قانون بودجه سال گذشته، خزانه‌داری اجازه دارد رأساً مبلغ از حساب آن‌ها برداشت کند. همچنین کاهش اعتبارات هزینه امور پژوهشی مسئولان این بند هم ممنوع بوده و هر سال باید اعتبارات این دستگاه‌ها افزایش پیدا کند. موضوع پراهمیت در این میان آن است که از مجموع ۵۸۱ میلیارد تومان هزینه امور پژوهشی شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که باید ۶۰ درصد آن از حساب آن‌ها برداشت شود، حدود ۸۲ درصد آن یعنی ۴۷۸ میلیارد تومان از حساب آن‌ها برداشت کرد و در پایان هم ۱۰۰ میلیارد تومان از هزینه امور پژوهشی این دستگاه‌ها به حساب خزانه‌داری واریز شد. ۱۲۸ میلیارد تومان بود. در این میان خزانه‌داری نیز بعد از عدم تمکین دستگاه‌ها به قانون، در چهار نوبت درمجموع حدوداً ۲۱۷ میلیارد تومان را از حساب آن‌ها برداشت کرد و در پایان هم ۱۰۰ میلیارد تومان از هزینه امور پژوهشی این دستگاه‌ها به حساب خزانه‌داری واریز شد. ۱۲۸ میلیارد تومان بود. در این میان خزانه‌داری نیز بعد از عدم تمکین دستگاه‌ها به قانون، در چهار نوبت درمجموع حدوداً ۲۱۷ میلیارد تومان را از حساب آن‌ها برداشت کرد و در پایان هم ۱۰۰ میلیارد تومان از هزینه امور پژوهشی این دستگاه‌ها به حساب خزانه‌داری واریز شد.

باشگاه استقلال هم مقرری پژوهشی‌اش را پرداخت نکرد

موضوع قابل‌تأمل درباره شرکت‌های مشمول این بند آن است در بودجه ۱۴۰۲، درمجموع پنج شرکت نه‌تنها پولی به خزانه واریز نکرده‌اند، بلکه خزانه نیز پولی از حساب آن‌ها نپرداخت. مرکز گسترش فناوری اطلاعات، شرکت گسترش صنایع بلوچ، شرکت صنایع چوب سیماچوب، شرکت شهرک‌های صنعتی استان خراسان شمالی و شرکت فرهنگی ورزشی استقلال همان شرکت‌هایی‌اند که حاضر به پرداخت ۶۰ درصد از هزینه‌های امر پژوهشی خود نشده‌اند و خزانه‌داری هم سراغ‌شان نرفته است. از طرفی تعداد این شرکت‌ها در قانون بودجه ۱۴۰۱ به هشت شرکت می‌رسید که شرکت سهامی گسترش کاغذ سبز خزامه، شرکت طراحی و ساخت موتورهای هوایی، شرکت فرهنگی و ورزشی استقلال، شرکت گاز استان کهگیلویه‌وبویراحمد، شرکت سیماچوب، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان شرکت سهامی هواپیمایی ایران - صها و مرکز گسترش فناوری اطلاعات را شامل می‌شد. از ۲۱ شرکت در بودجه ۱۴۰۲ نیز نه بر دلیل که اقدام به واریز این هزینه نکرده بودند، خزانه‌داری رأساً وارد شده و هزینه ۴۰ درصدی آن‌ها را برداشت کرده بود. ۳۲ دستگاه نیز براساس قانون بودجه ۱۴۰۲ کمتر از حداقل پرداختی به حساب خزانه‌داری واریز کرده یا خزانه‌داری کل کشور از حساب آن‌ها کمتر از میزان مقرر برداشت کرده بودند؛ دستگاه‌هایی که تعداد آن‌ها برای بودجه ۱۴۰۱ به ۹ دستگاه می‌رسید. این مسئله نشان می‌دهد امسال بخش قابل‌توجهی از دستگاه‌ها بعد از اینکه خزانه‌داری کل کشور براساس قانون به نوعی به‌زور متوسل شده بود، حاضر به پرداخت این بودجه در سال گذشته شدند.

منابع مالی صندوق عتف از ۳۰ میلیارد تومان فراترفرت

براساس قانون بودجه سال گذشته تا پیش از تصویب اساسنامه صندوق عتف و آذر سال ۱۴۰۲، مبالغ مربوط به این بند «د» به شماره شامل وام‌هایی‌ای است که خزانه‌داری نیز این اعتبارات را به حساب این صندوق واریز می‌کند. آنچه در این میان مهم است این است که تا ۲۳ اسفند سال گذشته، درمجموع ۳۷۰ میلیارد تومان می‌شد که این رقم هم شامل وام‌هایی‌های سال گذشته و هم مانده سنوات قبل بود. البته بعد از واریزی‌هایی که در روزهای پایانی سال گذشته صورت گرفت، این مبلغ به ۳۸۶ میلیارد تومان رسید. همچنین این سال گذشته خزانه‌داری کل کشور اقدام به برداشت ۶۰ درصد از هزینه‌های پژوهشی شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید و شرکت‌های تابعه کرد که این کار ۶۰ میلیون تومان نیز در اول اردیبهشت امسال به حساب صندوق شورای عتف واریز شد.

۲۵۴ میلیارد تومان از بودجه شرکت‌ها به حساب دانشگاه‌ها واریز شد

با وجود اینکه واریز ۶۰ درصد و ۲۰ درصد از بودجه هزینه امور پژوهشی شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی به حساب خزانه‌داری کل کشور را باید گام اول برای تأمین اعتبارات مورد نیاز این حوزه دانست اما گام بعدی آن است که خزانه‌داری نیز این اعتبارات را به حساب دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی طرف قرارداد برای اجرای این طرح‌های کاربردی و پروژه‌های مسئله‌محور واریز کند. اگر بخواهیم نگاهی کلان‌تر به این حوزه داشته باشیم، باید عنوان کرد در سال گذشته پژوهشی دستگاه‌ها ۵۸۱۸ میلیارد تومان بودجه می‌شد که باید ۳۴۹ میلیارد تومان آن را به حساب خزانه‌داری واریز می‌کردند تا از طریق عقد قرارداد با مؤسسات و دانشگاه‌های مختلف در حوزه پژوهش صرف شود که از این میزان ۲۵۴ میلیارد تومان آن به حساب دانشگاه‌ها واریز شد. البته مجموع مبلغ قراردادهای منعقدشده در این سال ۳۹۸ میلیارد تومان بوده، یعنی عملاً ۷۶ درصد آن به دست پژوهشگران رسیده بود. به عبارت دیگر ۲۳ درصد بودجه پژوهشی شرکت‌ها و بانک‌ها به دانشگاه‌ها رسیده بود. این وضعیت برای سال ۱۴۰۱ به‌مراتب بدتر بوده است؛ چراکه از مجموع ۱۹۰ میلیارد تومان واریزشده به حساب خزانه‌داری، یک ریال هم به دست دانشگاه‌ها نرسیده بود. درحالی‌که همان سال ۱۳۴ میلیارد تومان قرارداد بین شرکت‌ها و دانشگاه‌ها منعقد شده بود.

سال	مبلغ هزینه امور پژوهشی مندرج در بودجه مصارف ۲۰ قانون بودجه (میلیون ریال)	مبلغ حداقل قابل‌برگشت	مبلغ حداقل قابل‌واریز به حساب خزانه‌داری در مقطع سه‌ماهه	مبلغ واریز به حساب خزانه‌داری کل کشور در مقطع سه‌ماهه	مبلغ واریزشده از سوی شرکت‌ها و دریافت‌شده از سوی خزانه‌داری	جمع مقاطع واریز از سوی شرکت‌ها و دریافت‌شده از سوی خزانه‌داری	مانده واریز نشده
بودجه ۱۴۰۲ (۱۰۰ درصد)	۵۸۰۷۶۱۷	۳۴۸۴۵۶۴	۸۷۱۱۵۵	۱۲۸۱۲۹۹	۹۳۸۶۰۳	۲۱۶۲۹۶۳	۱۳۴۳۸
بودجه ۱۴۰۱ (۴۰ درصد)	۵۲۱۷۳۹۳	۲۰۸۶۹۵۵	۵۲۱۷۳۸	۹۶۱۴۷۳	۱۹۰۰۷۶	۳۴۴۴۲۶۳	۱۸۹۴۷۲

پرداخت ۵۶۳ میلیارد تومان تسهیلات به دانشجویان در سال ۱۴۰۲

محقق نشد

بند «ج» گزارش تفریغ بودجه ۱۴۰۲ که در قانون سال ۱۴۰۱، ذیل بند «ه» تعریف می‌شود؛ به این مسئله اشاره می‌کند که شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مجاز است؛ اعتبارات موضوع یک درصد از اعتبارات هزینه‌های تخصیص‌یافته به دستگاه‌های اجرایی (به استثنای فصول ۱، ۲ و ۶ و اعتبار نیروهای قراردادی) به امور پژوهشی و توسعه فناوری از سرجمع اعتبارات هزینه‌های استان کسر کرده و براساس اولویت‌ها و سیاست‌های پژوهشی مصوب و نیازهای استان، در چهارچوب دستورالعمل ابلاغی سازمان برنامه و بودجه کشور اختصاص دهد. البته شرط استفاده از اعتبارات این بند، درج اولویت‌ها، نیازها و مسائل تحقیقاتی توسط دستگاه‌های اجرایی در سامانه «نان» اعلام شده است. دستگاه‌های مشمول نیز باید هر ۶ ماه یک‌بار نحوه هزینه‌کرد این بند را به شورای عالی عتف، کمیسیون آموزش و دیوان محاسبات کشور ارائه دهند و شورای عتف نیز موظف است گزارش سالانه این بند را حداکثر تا مرداد ماه امسال به مجلس ارائه دهد. همچنین مرکز آمار ایران باید اطلاعات مربوط به هزینه‌کرد تحقیق و توسعه را منتشر کند. تصویر کلان از این بند تبصره ۹ نشان می‌دهد وضعیت بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت ۱۴۰۱، بدتر شده و هزینه‌کرد استان‌ها در این حوزه با کاهش ۳۳ درصدی همراه بوده است. براساس بودجه سال گذشته، اعتبارات هزینه‌ای تخصیص‌یافته به دستگاه‌های اجرایی ۳۱ استان به ۳۷ هزار میلیارد تومان می‌رسید که از این میزان ۳۴ هزار میلیارد تومان آن جزء اعتبارات مستثنی‌شده تلقی می‌شوند و ۳۶ میلیارد تومان باید به این حوزه تخصیص پیدا کند؛ اما بعد از کسر اعتبارات از سرجمع اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها درمجموع ۳۸ میلیارد تومان به امور پژوهشی و توسعه فناوری رسیده بود که از این میزان ۳۷ میلیارد تومان به حوزه پژوهشی و هزارمیلیارد تومان هم برای توسعه فناوری هزینه‌کرد تحقیق و توسعه بود.

جالب اینجاست که اعتبارات هزینه‌ای تخصیص‌یافته به دستگاه‌های اجرایی برای ۲۹ استان در بودجه ۱۴۰۱ به ۲۶ هزار میلیارد تومان می‌رسید که از این میزان باید ۵۷ میلیارد تومان به عنوان یک درصد از اعتبارات هزینه‌ای قابل تخصیص به حوزه امور پژوهشی و توسعه فناوری می‌رسید. اما بعد از اینکه اعتبارات از سرجمع اعتبارات هزینه‌ای کسر شد این رقم به ۵۸ میلیارد تومان رسید. درنهایت سهم امور پژوهشی از این اعتبار ۵۶ میلیارد و سهم توسعه فناوری هم حدود دومیلیارد تومان شد. به عبارت دقیق‌تر هرچند در بودجه سال گذشته، استان‌های کرمان و سیستان‌وبلوچستان اضافه شده‌اند اما کاهش اعتبارات مربوط به توسعه فناوری نزدیک به ۷۰۰ میلیارد تومان کاهش پیدا کرده است.

سال	تعداد استان‌های شرکت‌کننده در بند (ه) (میلیون ریال)	اعتبارات هزینه‌ای تخصیص‌یافته به دستگاه‌های اجرایی	اعتبارات هزینه‌ای پس از کسر مستثنیات	یک‌درصد از کل اعتبارات هزینه‌ای قابل‌تخصیص	اعتبارات تخصیص‌یافته به		
					کمک‌شده از سرجمع اعتبارات هزینه‌ای استان	توسعه فناوری	امور پژوهشی	جمع
بودجه ۱۴۰۲	۳۱	۳۷۳۳۷۰۰۰۰	۳۵۹۶۳۹۲۶	۳۵۹۶۳۹	۳۸۴۸۴۰	۱۱۳۵۶	۳۷۳۳۸۴	۳۸۴۸۴۰
بودجه ۱۴۰۱	۲۹	۲۶۱۸۷۰۷۶۸	۵۷۸۰۱۷۴۵	۵۷۸۰۱۵	۵۸۲۵۶۰	۱۷۳۲۵	۵۶۵۲۳۵	۵۸۲۵۶۰

توسعه و ترویج فرهنگ ایثارگر حلقه مفقوده در دانشگاه‌های مهم پایتخت

محقق نشد

بند «و» تبصره ماده ۹ قانون بودجه سال گذشته باز هم باید به نوعی به فضای آموزش عالی مرتبط دانست. بندی که براساس آن برای توسعه و ترویج فرهنگ ایثار، شهادت و یکپارچه‌سازی حکمرانی در ترویج و همچنین بسط و گسترش مفهوم ایثار، جهاد و مقاومت و شهادت به عنوان سبک زندگی فاخر و مشارکت دستگاه‌ها در این امر، باید همه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۲۹ قانون برنامه ۵ ساله ششم، حداقل یک درصد از اعتبارات هزینه‌های جاری خود را به (استثنای فصول یک، ۴ و ۶) برای ترویج و توسعه این فرهنگ، برگزاری اردوهای زیارتی، راهیان نور و راهیان پیشرفت اختصاص داده یا برای برگزاری گرهمایی‌ها و یادواره‌های شهدا مطابق آیین‌نامه اجرایی که از سوی شورای عالی ترویج فرهنگ ایثار و شهادت تهیه می‌شود، هزینه کنند. آیین‌نامه‌ای که در ۲۴ تیرماه سال گذشته تدوین و از سوی هیئت وزیران ابلاغ شده بود؛ اما این بند قانونی هم براساس بودجه سال گذشته آنطور که باید به صورت کامل اجرایی نشده است. به عبارت دقیق‌تر ۲۹۰ هزار میلیارد تومان بودجه مربوط به هزار و ۳۳۳ دستگاه، مشمول این بند می‌شد که یک درصد آن یعنی رقمی معادل ۳ هزار میلیارد تومان آن باید به این مسئله تخصیص پیدا می‌کرد؛ اما درنهایت هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان به این حوزه تخصیص یافته و از این میزان هم هزارو ۴۶۷ میلیارد تومان آن برای این منظور هزینه شده بود. در این بند دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، علامه طباطبایی، خواجه نصیرالدین طوسی، تربیت مدرس، امیرکبیر، علم و صنعت، فرهنگیان، علمی - کاربردی حتی یک ریال هم به این حوزه اختصاص نداده‌اند.

این موضوع در قانون بودجه ۱۴۰۱ ذیل بند «ک» تبصره ۹ تعریف شده که ۸۸ هزار میلیارد تومان از بودجه دستگاه‌ها مشمول این بند می‌شدند. بودجه‌ای که اختصاص یک درصد آن بدان معنی بود که باید یک درصد آن یعنی باید حدوداً ۸۸۲ میلیارد از آن به حوزه توسعه فرهنگ ایثار و شهادت اختصاص پیدا می‌کرد اما از این رقم فقط ۳۰۴ میلیارد تومان به این حوزه تخصیص پیدا کرد و از این میزان هم ۲۷۲ میلیارد تومان برای این هدف هزینه شده بود اما در این سال نامی از دانشگاه‌ها در جدول بودجه منتشرشده وجود نداشت.

بی‌اعتنایی دستگاه‌های استان فارس به سامانه «نان»

محقق نشد

بند «ا» تبصره ۹ را که در بودجه سال ۱۴۰۱ تحت عنوان بند «و» شناخته می‌شود باید مهم‌ترین بند قانون بودجه برای عرصه پژوهش کشور دانست؛ چراکه براساس قانون بودجه سال گذشته، شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مکلفند در اجرای تکالیف قانونی مربوطه حداقل ۶۰ درصد از هزینه امور پژوهشی خود را در مقاطع سه‌ماهه به میزان ۲۵ درصد به خزانه‌داری کل کشور واریز کنند؛ بودجه‌ای که برای رفع مسائل و مشکلات همان شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت از طریق توافقنامه با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی در قالب طرح‌های کاربردی، عناوین پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی، پروژه‌های پساکدکتری و پروژه‌های تحقیقاتی دانش‌آموختگان و تحصیلات تکمیل غیرشاغل هزینه خواهد شد. البته این رقم برای بودجه ۱۴۰۱، درمجموع ۲۰ درصد از هزینه امور پژوهشی را شامل می‌شد که باید در مقاطع سه‌ماهه به میزان همان ۲۵ درصد به حساب صندوق شورای عالی عتف نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شد. موضوع مهم در این بین آن بود که در صورت واریز نشدن وجوه مربوطه در زمان مقرر توسط هر از یک از شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی براساس قانون بودجه سال گذشته، خزانه‌داری اجازه دارد رأساً مبلغ از حساب آن‌ها برداشت کند. همچنین کاهش اعتبارات هزینه امور پژوهشی مسئولان این بند هم ممنوع بوده و هر سال باید اعتبارات این دستگاه‌ها افزایش پیدا کند. موضوع پراهمیت در این میان آن است که از مجموع ۵۸۱ میلیارد تومان هزینه امور پژوهشی شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که باید ۶۰ درصد آن از حساب آن‌ها برداشت شود، حدود هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان و در بودجه ۱۴۰۱ از ۴۰ درصد مجموع ۵۲۲ میلیارد تومان هزینه امور پژوهشی ۱۹ میلیارد تومان واریز نشد. البته قانون بودجه ۱۴۰۱ نحوه هزینه‌کرد آن را هم مشخص کرده بود، به‌طوری‌که حداقل سهم قابل‌پرداخت به دانشجویان، پژوهشگران پساکدکتری، دانش‌آموختگان پژوهشگر و نیروهای کارروز از مبلغ هر پروژه ۶۰ درصد تعیین شده بود. همچنین این شرکت‌ها می‌توانند حداقل ۱۰ درصد از ۴۰ درصد هزینه امور پژوهشی را از طریق دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی وابسته به خود و جهاد دانشگاهی و حوزه‌های علمیه هزینه کنند؛ بندی که در قانون بودجه ۱۴۰۲ حذف شده بود. به عبارت دقیق‌تر سال گذشته کمتر از نیم درصد این اعتبار به خزانه واریز نشد، درحالی‌که این میزان برای سال ۱۴۰۱ به ۲ درصد رسیده بود. براساس قانون بودجه ۱۴۰۲، درمجموع ۲۵۹ شرکت، بانک و مؤسسه انتفاعی وابسته به دولت مشمول این قانون می‌شدند که مبلغ هزینه امور پژوهشی آن‌ها درمجموع ۵۸۱ میلیارد تومان می‌شد که از این میزان ۳۴۸ میلیارد تومان باید از این مبلغ کسر و به حساب خزانه‌داری واریز می‌شد. البته براساس قانون آن‌ها باید حداقل ۸۷ میلیارد تومان باید صورت هر سه ماه یک‌بار به حساب خزانه‌داری واریز می‌کردند. بااین‌حال رقمی که در چهار نوبت به حساب خزانه‌داری رفت، ۱۲۸ میلیارد تومان بود. در این میان خزانه‌داری نیز بعد از عدم تمکین دستگاه‌ها به قانون، در چهار نوبت درمجموع حدوداً ۲۱۷ میلیارد تومان را از حساب آن‌ها برداشت کرد و در پایان هم ۱۰۰ میلیارد تومان از هزینه امور پژوهشی این دستگاه‌ها به حساب خزانه‌داری واریز شد. ۱۲۸ میلیارد تومان بود. در این میان خزانه‌داری نیز بعد از عدم تمکین دستگاه‌ها به قانون، در چهار نوبت درمجموع حدوداً ۲۱۷ میلیارد تومان را از حساب آن‌ها برداشت کرد و در پایان هم ۱۰۰ میلیارد تومان از هزینه امور پژوهشی این دستگاه‌ها به حساب خزانه‌داری واریز شد.

بی‌رغبتی کامل دانشگاه‌ها به توانمندسازی زنان ایران زمین

محقق نشد

بند «ح» تبصره ۹ قانون بودجه سال گذشته نیز تصریح کرد به منظور تحقق اهداف اصول ۱۰، ۲۰ و ۲۱ قانون اساسی، قانون برنامه پنج‌ساله توسعه و سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله هشتم مبنی بر تحکیم نهاد خانواده و رفع موانع رشد و شکوفایی بانوان، همه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده «د» قانون مدیریت خدمات کشوری، مکلفند یک درصد از اعتبارات هزینه‌ای‌شان به استثنای فصول یک، ۴ و ۶، به موضوعات مربوط به زنان اعم از توانمندسازی زنان خودسرپرست، حمایت از فرزندآوری، مشاوره در حوزه خانواده، حمایت از زنان و دختران در معرض آسیب‌دیده، سلامت بهداشت، آموزش، ورزش و کارآفرینی این قشر هزینه کنند. بندی که آیین‌نامه اجرایی آن در ۲۸ تیرماه سال گذشته تصویب و ابلاغ شد، با این حال از آنجایی که باید این آیین‌نامه در ۶ ماه بعد از ابلاغ قانون بودجه مصوب شود، عملاً مهلت زمانی مقرر برای تدوین و ابلاغ آن رعایت نشده است. هر چند در این بخش هزار و ۳۱۲ دستگاه شامل اجرای آن می‌شدند اما با نگاهی به میزان تحقق آن در دانشگاه‌ها باید عنوان کرد این مسئله در دانشگاه‌های مهمی مانند شهید بهشتی، تهران، (الزهرا س)، علامه طباطبایی، صنعتی شریف، شاهد، تربیت مدرس، علم و صنعت، امیرکبیر بدون تخصیص یک ریال اعتبار باقی ماند، نکته مهم در این میان آن است که حتی دانشگاهی مانند (الزهرا س) هم حاضر به تخصیص اعتبار مربوط به این بند نشد.

۱۱ درصد تسهیلات صندوق رفاه سهم دانشگاه آزادی‌ها شد

محقق نشد

نکته قابل توجه در این میان آن است که سهم دانشجویان دانشگاه آزاد ۱۲ هزار و ۹۰۷ نفر بود که درمجموع ۶۱ میلیارد تومان از اعتبارات صندوق به این دانشجویان رسید. یعنی سهم این دانشگاه از کل تسهیلات ارائه شده صندوق رفاه به ۱۱ درصد می‌رسید؛ هرچند اگر بخواهیم تنها ملاک ارزیابی را وام‌های ارائه شده، در نظر بگیریم این سهم به یک سوم می‌رسد. در مقابل صندوق رفاه وزارت بهداشت نیز که تنها به هزار و ۶۴۰ دانشجو وام داده که برای این تعداد هم اعتباری ۶ میلیارد تومانی را هزینه کرد. درمجموع باید عنوان کرد این دو صندوق ۵۳۶ میلیارد تومان تسهیلات به دانشجویان پرداخت کردند. رقمی که براساس قانون بودجه ۱۴۰۱، درمجموع به ۳۴۱ میلیارد تومان می‌رسید، یعنی عملاً ظرف یک سال میزان تسهیلات ارائه‌شده از سوی این صندوق درمجموع ۶۵ درصد رشد کرده است.

| نام صندوق |